Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація "Svoboda" 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302 Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036 УНСоюз (201) 451-2200

РІК XCI. Ч. 205. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 25-го ЖОВТНЯ 1984 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, OCTOBER 25, 1984 No. 205. VOL. XCI.

Уряд УНР віддав шану пам'яті Патріярха

Оттава (ОУПС-УІБ). — Відзначаючи традиційний 40-ий день смерти сл. п. Патріярха Йосифа Сліпого, Уряд УНРеспубліки в екзилі передав в середу, 17-го жовтня, державному Архівові основні матеріяли, зв'язані з останнім етапом життя Великого Покійника, його смертю й похороном у Римі.

В одній із папок зберігається дослівний текст „Завіщання" Патріярха, в другій матеріяли з похорону й кондоленційні письма, в третій історична „Заява УНР" з 4-го квітня ц.р. у справі українських патріярхатів, яку ще перед смертю Патріярха вручив йому особисто державний секретар Уряду УНР у Римі д-р Т. Онуферко. Всі ці матеріяли передав голова Уряду УНР на руки Юрія Сальського, голови Архівного комітету УНР, для Колекції ДЦ УНР у Державному архіві Канади. В імені архіву прийняв їх Мирон Момрик, керівник Української архівної програми в Оттаві, висловлюючи подяку Комітетові УНР за постійне піклування й поповнювання Колекції ДЦ УНР від часу її постання в 1980 році.

Присутня в часі акту передачі секретарка Архівного комітету УНР Ольга Войценко повідомила учасників зібрання про свою статтю з нагоди Міжнародного Тижня Архівістики, в якій належне місце відведено Колекції ДЦ УНРеспубліки в Державному архіві Канади.

Появилася книжка для дітей

Акрон, Огайо. (Н. Дейчаківська). — Тут у видавництві AlexSon Publishing, Inc., появилася нова книжечка для дітей дошкільного віку. Авторкою є Віра Ведмедик - Кап, а ілюстраторкою Маруся Трач-Голодик з Канади.

Заголовна сторінка нової книжечки.

Книжечка, під назвою „Літо" являється першою із серії „Соня і Олександер". Заплановані ще: „Осінь", „Зима" і „Весна".

Ціллю книжечки, за словами авторки, є „навчити дітей дошкільного віку простих українських слів та їх вимову".

Майже кожна з 16-ти сторінок поділена на дві зони. В горішній (приблизно 1/5 сторінки) частині міститься текст, абто два-три простенькі речення великим, прозорим і дуже виразним друком. Кожне слово наголошене для правильної вимови. В тексті описані різні зайняття дівчинки і хлопчика (сестрички і братчика) під час літнього сезону. Наприклад, діти бавляться в пісочку біля озера; діти підливають город; діти на відвідинах у парку і т.д. Злишню частину сторінки займають ілюстрації, які зображають чи доповнюють текст. Ілюстрації — це повнокольорові, розкішні ґваші, які приманюють маленьких читачів вступити в їхні рамки, щоб побувати у світі цих високо естетичних малюнків.

Книжечка приємно вражає фаховою композицією. Хоч у тексті є декілька незначних похибок, а деякі з ілюстрацій мають трішки забагато темних красок (можливо в наслідок процесу репродукції), то книжечка є надзвичайно привабливa і рекомендується для кожної української дитини, як новий додаток до бібліотечки.

Це є відважний і амбітний проєкт нової авторки, молодої мами. Буде цікаво побачити дальший тяг ілюстрацій, які напевно включатимуть Різдво і Великдень.

Авторка є членкою 7-го Відділу Союзу Українок Америки в Акроні, а ілюстраторка є мистецьким керівником „Канадського дитячого річника".

Ціна книжечки 6.50 дол. Адреса видавництва: Alex Son Publishing, Inc., 685 Rockwood Dr., Akron, Ohio 44313.

ПРЕЗИДЕНТ АНҐОЛІ Хозе Едуардо дос Сантос, який намагається повернути пошану до уряду й закону в своїй країні, звільнив без попереднього попередження з посту міністра закордонних справ Пабльо Таксієра Хорґе за його односторонність у політиці і просовєтські симпатії. Очевидно у декреті президента не підкреслюється його політичних симпатій і тенденційної політики, але у політичних колах відомо, що Хорґе змагав до збільшення впливів Москви в Анголі.

Полковник КҐБ попросив права азилю

Бонн, Західня Німеччина. — Як інформує агентство Юнайтед Пресс Інтернешенел, покликаючись на газету „Ді Вельт", в Західній Німеччині попросив азилю 48-річний полковник КҐБ — його імені газета не подає, — який десять років давав західньонімецькій розвідці секретну інформацію. Минулого літа він роз'їжджав по Західній Німеччині під виглядом дипломата, виконуючи завдання КҐБ, але вирішив не повертатися до Москви і попросив в уряду ФРН азилю.

„Полковник КҐБ постачав розвідку Західньої Німеччини інформацією з різних ділянок, включаючи політичну і технічну", — пише „Ді Вельт". Газета повідомляє також, що після того, як полковник зник з поля зору КҐБ, совєтська розвідка зробила все можливе, щоб знайти його. В пошуках взяла участь також розвідка Чехо-Словаччини і Східньої Німеччини.

„Ді Вельт" пише, що протягом десяти років полковник часто зв'язувався з офіцерами розвідки ФРН, які керували його діями із штабкватири західньонімецької розвідувальної служби, розміщеної поблизу Мюнхену.

За 10 років полковник передав розвідці ФРН детальну інформацію про боротьбу КҐБ з корупцією в СССР і про дії КҐБ за кордоном. Він також давав інформацію про контршпигунство і економічне шпигунство КҐБ проти промислово розвинених країн.

На думку газети „Ді Вельт", за останні 10 років з Совєтського Союзу ні разу не втікав такий високий чиновник КҐБ.

Прем'єр В. Дейвис відходить від активної служби

Торонто. — Канадська преса поінформувала, що прем'єр-міністер канадської провінції Онтаріо Вільям Дейвис рішився відійти від активної політичної служби з особистих родинних причин.

Під час пресової конференції, що відбулася 8-го жовтня ц.р. в онтарійському парляменті в Торонто, прем'єр Дейвис заявив про своє рішення і сказав, що мусить присвятитись більше родинним справам. Він не входив в подробиці причин свого відходу і не пояснював журналістам, які саме родинні причини заставили його розстатись з політикою.

Заява Дейвиса зробила помітне враження на кореспондентів і сам прем'єр в одному моменті був дуже схвильований. В Дейвис, як відомо, по фаху адвокат, був 13 років був прем'єром Онтаріо, найбільшої канадської провінції. Вперше обрали його до онтарійського парляменту з округи Бремтон, коли йому було 30 років і відтоді він стало репрезентує цю округу. В політичному житті він виказав неабиякий хист, як провідник провінційної Консервативно-прогресивної партії та адміністрації й ніколи не займав скрайніх позицій, але радше шукав компромісу. Це допомогло йому вдержати Консервативну партію на певній висоті і при владі.

Загально сподіваються, що з початком 1985 року відбудеться конвенція цієї партії в провінції Онтаріо, на якій оберуть нового лідера і рівночасно прем'єра. Треба відмітити, що українці в Онтаріо, зокрема консерватисти, тісно співпрацювали з відходячим прем'єром В. Дейвисом, а він сам часто бував на українських імпрезах.

НТШ матиме сесію на з'їзді славістів

Ню Йорк. — Як і в минулих роках Наукове Товариство ім. Шевченка візьме участь у конвенції Американської асоціяції для поширення слов'янських студій (АААСС), яка відбудеться в Ню Йорку в днях, від 1-го до 4-го листопада у Віста Інтернешенел Готел, у Світовому Торговельному Центрі.

Запланована сесія НТШ на тему „Форми української державности у XX сторіччі" відбудеться в суботу, 3-го листопада ц.р., о годині 8.15 і триватиме до 10.15 перед полуднем. Місце сесії буде подане у програмці конвенції.

В сесії, під керівництвом проф. Степана М. Горака, візьмут участь з доповідями професори: Ігор Каменецький доповідатиме на тему „Центральна Рада і Директорія"; Орест Субтельний — „Гетьман у новітній українській історії"; Тарас Гунчак — „Українська Головна Визвольна Рада". Дискутантами є Олег Федишин і Володимир Стойко.

Це вперше в історії цього визначного американського наукового товариства буде розглянена українська політична проблематика. Зважаючи на актуальну українську проблематику, зацікавлені українські громадяни міста Ню Йорку й околиці можуть взяти участь у цій сесії.

УРЯД ЯРУЗЕЛЬСЬКОГО ЗНАЙШОВСЯ ЗНОВ В КЛОПОТАХ

Варшава, Польща. — У зв'язку з несподіваним схопленням о. Єжи Попелюшки, священика-патріота, великого прихильника забороненої польської профспілки „Солідарність" і мабуть противника комуністичного режиму в Польщі, уряд прем'єр-міністра Войцєха Ярузельского опинився в дуже незручній ситуації. З одної сторони Лєх Валенса й інші польські патріоти та церковні чинники домагаються вияснення справи о. Попелюшка і роблять відповідальним за його зникнення уряд, а зглядно політичну поліцію, а з другої сторони в країні перебуває прем'єр-міністер грецького уряду Андреас Папандреу, один з перших представників західніх урядів від грудня 1981 року, тобто від проголошення в Польщі воєнного стану і боротьби з вільною профспілкою „Солідарність".

Пресове аґентство Ройтерса інформує, що контрольована урядом і компартією преса помістила з цього приводу заяву речника уряду Єжи Урбана, який твердить, що в кінцевому результаті „уряд став жертвою провокації". Не входячи у проблеми політичної діяльности о. Є. Попелюшка, Урбан натякнув кореспондентам, що „його бачили серед товпи в одній місцевості". Очевидно він не хотів входити в подробиці цієї справи, щоб не пошкодити слідству, яке ведеться тепер.

У Вашінґтоні речник Державного департаменту висловив турботу з приводу зникнення о. Є. Попелюшка і підкреслив, що Адміністрація президента Роналда Реґена слідкуватиме за розвитком подій з надією, що уряд В. Ярусельского постарається позитивно полагодити цю справу і привернути волю для згаданого священика.

Справа набрала розголосу, коли речники забороненої профспілки „Солідарности" заявили закордонним кореспондентам, що існує можливість подвійної гри. Тобто, політична поліція в порозумінні з Центральним Комітетом компартії, але не конче за апробатою уряду, схопила о. Попелюшка. Церковні чинники у Варшаві висловили побоювання, що справа пірвання священика може бути початком політичної гри і тому треба гостро засудити всіх тих, які причинились до цього.

У СВІТІ

ЛИВАНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ АМІН ҐАМАЄЛЬ поїхав до Лівії на зустріч з тамошнім диктатором полковником Муаммаром Каддафі. Політичні спостерігачі кажуть, що Ливан опинився в дуже скрутній політичній й економічній ситуації і тому Ґемаєль шукає виходу з цієї ситуації. Прем'єр-міністер ливанського уряду Рашид Карамі заявив, що уряд зробить всі заходи, щоб вийти з цієї загрозливої кризи і шукатиме помочі в усіх країнах, які готові допогти Ливанові зліквідувати цю кризу.

ВЖЕ ДРУГА З ЧЕРГИ політична партія в Нікараґуа заявила, що вона не братиме участи у парляментарних виборах в листопаді, бо сандіністи ведуть таку політику, що, практично беручи, жадна політична сила, крім них, не зможе вільно розвивати своєї передвиборчої кампанії. Лідер сандіністів і перша людина в керівництві країною Даніель Ортеґа заявив, що вибори все одно відбудуться, навіть тоді, якщо б сандіністи мали самі йти до виборчих урн. Диктаторський режим Ортеґи зовсім не переймається поставою інших політичних партій, бо він і так змагає до їхньої ліквідації і встановлення повного диктаторського комуністичного режиму в тій країні.

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ, користуючись сумною практикою з минулих самовбивчих атентатів в Бейруті, наказав, щоб залишений в Ливані персонал був дуже обережний, а відповідальні за безпеку особи, щоб вживати обережности найвищої міри. „Ніхто не знає, що думають і плянують терористи", — заявили речники Департаменту напередодні відзначення першої сумної річниці збомблення військових бараків в Бейруті, де загинуло 241 американських морських піхотинців. Уряд ЗСА хотібви оминути всякого напруження перед президентськими виборами 6-го листопада.

АРХИЄПИСКОП ДЖАН О'КОННОР, голова великої нюйоркської архидієцезії, і три інші католицькі єпископи із ЗСА перебувають на відвідинах в Північній Ірляндії. Вони розмовляли з ув'язненими ірляндцями, правдоподібно членами Ірляндської Революційної Армії, а потім зустрічались з високими офіційними британськими речниками. Американських єпископів запросили на відвідини ірляндські католики. Про свої спостереження вони звітуватимуть на конференції американських єпископів, головно про соціяльні, політичні і економічні справи в тій неспокійній частині Великобританії.

УРЯД КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ Республіки формально запротестував і засудив підтримку в'єтнамської окупації Камбоджі Совєтським Союзом і його сателітами. Свій протест пекінські лідери переслали до міністерства закордонних справ в Москві, а копії передали совєтській амбасаді в Пекіні і представникам Москви на переговорах з китайцями у справі поліпшення співпраці між цими двома країнами в майбутньому. Політичні спостерігачі кажуть, що часово цей протест не вийде на користь переговорів, якщо взагалі Пекін зацікавлений у поправі співпраці з Москвою. В минулому Пекін відкидав всякі переговори з В'єтнамом у справі врегулювання камбоджської проблеми домагаючись негайного виведення окупаційних військ.

ПОЛІЦІЯ В ТОКІО, ЯПОНІЯ, розшукує за групою злочинців, які затроюють солодощі й інші харчові продукти, зокрема у великих харчович крамницях. Більше, як 40,000 поліціянтів в цій країні намагаються зневтралізувати банду злочинців, які не тільки наводять страх на населення, але ще й хочуть заробити на злочині, вимагаючи викупу від багатьох підприємств.

ЗАХІДНІ ЧЛЕНСЬКІ КРАЇНИ вимагають категорично від Ради ЮНЕСКО - організації Об'єднаних Націй для справ освіти, науки і культури, щоб вона вела ощадностеву політику в черговій каденції та щоб опублікувала заздалегідь заплановані порєкти, які повинні бути зреалізовані в цьому періоді часу. Представники багатьох країн на форумі 39-ої сесії Генеральної асамблеї ОН заявили, що вони застерігають за собою право зменшити вплати на покриття бюджету ЮНЕСКО, якщо ця організація вестиме, як в минулому, односторонню політику, підтримуватиме комуністичні рухи в світі і витрачатиме гроші на нереальні і зовсім непотрібні проєкти.

В НЮ ЙОРКУ ЗГОРІВ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ

Пожежники гасять вогонь.

Ню Йорк. — Відомий широко центр укрінського громадського життя Ню Йорку, Український Народний Дім, що міститься при 140 Другій авеню, загорів у вівторок 23-го жовтня ц.р. о год. 5:30 пополудні.

Сила вогню, що розпочався на найвищому, четвертому поверсі будинку, з невідомих причин була так велика і так скоро розійшлася по цілій будівлі, що пожежна сторожа та місцева поліція підозріває зумисний підпал.

Дім горів до 10-ої години вечора та при тому частина його розпалася в руїни. При гашенні вогню були поранені шість членів пожежної сторожі, яка з'їхалася гасити вогонь з поблизьких станцій. Вістки про цей великий вогонь були подані у вівторок увечері і в середу вранці на усіх телевізійних каналах, як також постійно на радіових новинках. Усі вони підкреслювали значення Українського Народнього Дому для української громади і велике число українських організацій, які в ньому мали приміщення. Репортери телевізії і радіо, що прибули на місце нещастя, перевели інтерв'ю з головою дирекції УНДому Свєном Стаховим і Лідією Крушельницькою, якої Мистецька Студія находилася від довгих років у домі, як також Романом Підгородецьким.

Український Народний Дім, перший після церкви св. Юра український громадський дім, придбаний українцями Ню Йорку, давав приміщення для ряду українських організацій як Студії Мистецького Слова, Крайовій Пластовій Старшині, Братству 1-ої Дивізії УНА, Братству Броди-Лев, Мистецькій студії Кузьмів ОДВУ, Головній Пластовій Булаві, Т-ву „Червона Калина", комітетові Об'єднаних Українсько-Американських Організацій Ню Йорку УА Раді, 361-му Відділові УНС та іншим. Там була також велика заля, де відбувалися всі більші українські імпрези та забави, ресторан і бара відома під назвою „Лис Микита".

Хоча поліція веде слідство, але вже в часі вогню і поліційні, і пожежні власті підкреслювали, що сила вогню вказувала на підпал.

Згадали засновників Канадської асоціяції славістів

Вінніпег, Ман. (ОУПС). — У 1984 році минає 30 років із часу оснування Канадської асоціяції славістів (КАС), що здійснювала в Манітобському університеті завдяки заходам Департаменту славістики в цьому університеті в 1954 році в часі річного з'їзду канадських наукових установ у Вінніпеґу.

З цього приводу в осінньому числі „Бюлетеню КАС", що його видає проф. Гарі Гансон із Саскачеванського університету в Саскатуні, появилася згадка про виступ одного з основників КАС, проф. Ярослава Рудницького, на Загальних зборах КАС у Ґвелфі, в якому згадано цю подію з-перед 30-років й видано належну пошану спочилим славістам Канади першому президентові КАС д-рові Володимирові Кей-Кисілевському, прихильникові канадських українців проф. Джорджові Сімпсонові, а також таким славістам як проф. Леонід Білецький, д-р О. Старчук та іншим піонерам славістики й україністики в Канаді.

Із живучих основників КАС проф. Рудницький згадав сен. Павла Юзика, тоді професора Манітобського університету, що в 1954 році був обраний секретрем асоціяції, а пізніше її президентом.

Згідно з рапортом проф. В. Буйняка в згаданому „Бюлетені КАС" Загальні збори асоціяції в Ґвалфі прийняли „з аплявзом" заяву проф. Рудницького про 30-річчя КАС. В цьому ж числі „Бюлетеня" проголошено черговий річний з'їзд славістів Канади в Монтреалі в днях 2-4 червня 1985 року, одночасно з конференцією українознавчих доповідей до 31-го грудня 1984 року. Одночасно подано до відома вістку, що III Світовий конгрес славістів відбудеться у Вашінгтоні, Д.К., в листопаді 1985 року.

В АМЕРИЦІ

ОДИН ІЗ ДЕСЯТИ УЧНІВ середніх шкіл стейту Ню Йорк є алькоголіком. Деякі з учнів навіть заявили, що вони приходили до школи і сиділи в клясах п'яними. Досліджування, яке проводив в стейті Ню Йорк Відділ алькоголізму і надуживання алькоголю серед 1,5 мільйона учнів середньої освіти, виявили що 53 відсотки учнів були п'яними принаймні раз на протязі року. Один із 10 впивався не менше одного разу на тиждень, а 13 відсотків учнів сказали що вони сидять у клясах „п'яні, закам'янілі або неприродно збуджені". 83 відсотки всіх учнів, від 7-ої до 12-ої кляси, сказали, що вони „коштували" алькоголь, зокрема пиво, з чого і починають своє „знайомство" з алькоголем.

БІЛЬШІСТЬ ОПИТІВ на телевізійних каналах по всій країні признали „легку перемогу" президента Роналда Реґена в телевізійній дебаті, що відбулася останньої неділі, 21-го жовтня, ц.р., поміж Президентом і Волтером Мондейлом. Ніхто не дав Мондейлові великого тріюмфу, якого він, як вважає більшість політичних аналітиків, потребував, щоб вийти в опитуваннях населення переможцем і збільшити свої шанси у виборах. Телевізійна мережа Ей-Бі-Сі перевела опит 695 людей відразу після дебати, 39 відсотків з яких дали перевагу Реґенові, а 33 — Мондейлові. Журнал „Нюзвік" опитував 446 людей: 43 відсотки вважали, що виграв Президент, а 40 — вважали переможцем Мондейла. „Ю-Ес-Ей Тудей" також провів опит: з 850 виборців 43 відсотки заявили, що Реґен переміг, лише 27 дали перевагу Мондейлові.

Українка працює для безпеки дітей в автомобілях

Дийвис, Каліф. — Замешкала в цьому місті українка Таня Кейс-Халупа працює від 1978 року дуже активно для переведення закону про охорону дітей в автомобілях і її активність в тому напрямі увінчалася вже великим успіхом, бо в січні 1983 року в Каліфорнії схвалено закон про забезпечення дітей в автах спеціяльними кріселками з пасами.

Таня Халупа і її діти Олександра (зліва) і Андрея.

Рік після переведення цього закону в життя стверджено, що він врятував життя принаймеше 300 дітей у Каліфорнії.

Таня Халупа не закинула однак своєї праці для кращої безпеки дітей і уважає, що треба ще багато повчати батьків, щоб ніколи їдучи автом не тримали малих дітей на своїх колінах, зокрема на передньому сидженні, побіч водія. Вона також сподіється, що закон, який увійшов в життя в стейті Каліфорнії буде прийнятий обидвома законодатними тілами у Вашінґтоні та зобов'язуватиме всіх батьків в ЗСА.

Про корисну акцію Тані Халупи появилася довша статтяу місячнику „Фемілі Сиркл" за жовтень ц.р. Там теж вияснено чому Т. Халупа взялася до цієї праці. Спонукав Таню до того випадок, коли вона з родиною у автомобільній подорожі по Европі відмовилася взяти свою малу донечку на коліна, хоч як вона про це просила, а декілька хвилин пізніше авто поховзнулося на дорозі. Батьки були поранені, але донечці нічого не сталося лише тому, що сиділа прив'язана у спеціяльному дитячому кріселку на задньому сидженні авта.

Саме тому Т. Халупа уважає, що треба не лише впровадити в цілій країні закон але також постійно повчати батьків, що мусять таких правил придержуватися і ніколи не тримати малих своїх дітей на колінах в часі їзди автом.

Тані діти є членами 25-го Відділу УНС.

КОНЦЕРТ „ВЕРХОВИНЦІВ" СУМА

Ню Йорк. — „Верховинці", танцювальний ансамбль Спілки Української Молоді, Осередку в Ню Йорку, влаштовують тут в неділю, 28-го жовтня ц. р., о год. 4-ій по полудні в залі Фешен інституту, при 225 Захід 24-та вулиця, величавий концерт в пам'ять колишнього мистецького керівника „Верховинців" св. п. Олега Ґензи. Гостинно виступатимуть на концерті солістка сопрано Марта Кокольська-Мусійчук та солісти Капелі бандуристів „Гомін степів". Квитки можна набувати в українських крамницях „Арка" і „Сурма" — тел. 473-3550 і 477-0729, або при Осередках СУМА в Мангеттені, Астоорії, Бруклині, Гемпстеді, Йонкерсі, Джерзі Ситі, Пассейку, Кліфтоні і в членів ансамблю „Верховинці".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members: $7.50 — 6 months, $15.00 — 1 year. Change of address — $1.00. Make check or money order, payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Реґен був знову Реґеном

У своїй першій прилюдній передвиборчій дебаті в Луїсвіллі, Кентакі, 7-го жовтня із своїм демократичним суперником Волтером Мондейлом, президент Роналд Реґен розчарував своїх однодумців і прихильників. Хоча він не дав себе „загнути" і не сказав нічого, що можна би порахувати йому на карб його вини, проте очевидячки хвилювався, зацукувався у відповідях, надумувався над добором слів, словом, був „іншим", ані ж на своїх пресових конференціях, на яких завжди виявляв велику свободу рухів, добрий гумор, і той „шарм", який здобув йому велику популярність. І тому після тієї першої дебати Волтер Мондейл, представляючи себе, „переможцем", почав у своїх пропаґандивних роз'їздах по Америці поводитися вже наче переможець у виборах 6-го листопада ц.р. Опити різних часописів і професійних аґенцій виявили дійсно звуження „прірви", яка була між Реґеном і Мондейлом, — відношення шансів вигри змінилося було у користь Мондейла.

Зовсім інакше виглядала публічна дебата, переведена в неділю, 21-го жовтня в Кензас Ситі, Кензас. Дошукуючися причини невідповідного поведення Реґена у його першій дебаті з Мондейлом, знавці відносин пояснювали, що найближчі дорадники Реґена із штабу Білого Дому „перестаралися" у засипанні його, в підготові до тієї першої дебати, такою масою статистичних дат і фактів, що, пірнувши в них, Реґен „затратив себе" Тепер змінили тих дорадників, залишили його в спокою і він „віднайшов себе".

Теперішня дебата велася під гаслом „Мир і війна". Мондейл закидав Реґенові, що той, підвищивши американський збройний арсенал до небувалої дотепер висоти, збільшив загрозу війни. Він раз-у-раз клав на карб вини Реґенові, що той за чотири роки свого урядування ні разу не перевів з кремлівськими володарями конференції „на вершинах". Скидав вину на Реґена за жертви, що їх принесли американські вояки в Ливані і за ситуацію в Центральній Америці. Запевняв, що він, як президент, клав би більший, як це робить Реґен, натиск на розв'язування проблем дипломатичним шляхом. Водночас, згідно з неначе засадничим становищем ліберальних демократів, раз-у-раз повторяв, що Реґен підтримує добрі зв'язки з тими закордонними країнами, в яких нема „прав людини", — зокрема з Сальвадором, Південно-африканським Союзом і Філіппінами. Закидав Реґенові, що той, не перевів ніяких відплатних дій проти терористів у Ливані. Виправдував своє становище проти продукції ракети типу Ем-Екс і бомбардувальника типу Б-1, що це зайвий величезний видаток із шкодою для різних внутрішніх американських проєктів. Але цікава річ, Мондейл виразно кількакратно підкреслював також своє неґативне становище супроти СССР, заявивши, наприклад, одверто „я теж не маю довір'я до Совєтського Союзу" і „здаю справу з його загрози". Таку поставу Мондейла треба пояснити правдивістю вісток, які появились були в пресі, що верхівка Демократичної партії звернула була увагу Мондейлові, що закид про нього, що він „занадто м'який" супроти комунізму, приносить шкоду партії і її кандидатові.

Роналд Реґен у своїх заявах і відповідях виявив, як на пресових конференціях, першорядне знання відносин в різних країнах світу. Коли Мондейл заявив був, що він не підпише з СССР ніякої умови без „верифікації" — перевірки щодо виконання — він не реаґував на це, бо вже один з панелістів-журналістів звернув увагу Мондейлові, що „верифікація" будь-якої умови з СССР практично неможлива. Реґен правильно запитав Мондейла: чи в ім'я принципу прав людини в усіх країнах, з якими має діло Америка, треба допустити щоб на місце режиму, який не дає повноти цих прав, прийшов комуністичний режим і Америка втратила тамошні бази, як це грозить у випадку з Філіппінами? Реґен рішуче відкидав закид, що його політика довела до загрози війни в атомовій війні. Він твердив, що такої війни не буде і не може бути, бо СССР і всі посідачі атомової зброї здають собі справу, що атомова війна не принесе нікому перемоги, а принесе руїну людства. Він — як це зробив уже віцепрезидент Буш у дебаті з Джералдін Ферраро,—вказав на велику різницю між тероризмом, що його веде іранський уряд і тероризмом підпільників у Ливані. Реґен заявив, що поки не буде стверджене безсумнівне джерело тероризму в Ливані, Америка не може переводити такі відплатні дії, які принесуть жертви також невинних людей. У своїй заключній промові Реґен твердив, що він кандидує, „щоб закінчити розпочате діло, яке за чотири роки дало добрі висліди". У заключному слові він промовчав заяву Мондейла, що „нарід потребує зміни лідерства". Негайні телевізійні коментарі стверджували, що переможцем у дебаті вийшов Реґен, який знову „був собою".

Михайло Кучер

ЗАХІДНЬО—НІМЕЦЬКЕ FRIEDENSBEWEGUNG

Гаслом, якщо не політикою Західньої Німеччини є славне Frierensbewegung — „Рух за мир". Істерика західніх „борців за мир" незвичайно тішить старців з ЦК КПСС. Війни не буде просто тому, що Москва її не потребує, а зокрема не буде атомової війни. Післяатомова пустка, зрозуміло, Москві не потрібна. Москва має плян опанування Західньої Німеччини, або й цілої Европи без війни.

Якщо „мирна" істерика в Европі буде продовжуватися, ЗСА можуть забрати своє військо.

„Переможний", „зрілий", або „реальний" совєтський соціялізм зазнав поразки всюди, але все ж потрапив налякати світ маривом атомової війни. Захід, сховавши голову в пісок великого матеріяльного добробуту, панічно боїться його втратити, тому повірив у перевагу СССР у збросенні.

Питанням чи хоче Москва війну довго морочать собі і людям голови західні совєтологи. Тим питанням журяться також німецькі „мислителі". Москва не хоче і не потребує війну просто тому, що сподівається здобути бажане звичайним шантажем.

У Західній Німеччині говорять і пишуть про те, що треба залишити НАТО, односторонньо роззброїтися і здати себе на ласку Москви, яка не нападе на безборонного. Тоді західня Німеччина втратить Західній Берлін. Це все може трапитися „мирним" шляхом. Торгівля Західньої Німеччини з СССР і досі корисна обом сторонам. Якщо Західня Німеччина роззброїться, становище повільно зміниться тільки в користь Москві. Сама Европа не зможе оборонитися, а европейські уряди обернуться у квіслінґів. Европа буде змушена шантажем дати СССР все, що той схоче. Вже і тепер „преса вільного Заходу" робить із ЗСА єдину небезпеку для миру. Вже і тепер можна почути голоси про те, що інтереси Західньої Европи суперечать інтересам ЗСА, але відповідають інтересам СССР. Уже й тепер німецькі теологи і „мислителі" пишуть, що краще опинитись в Сибірі, як бути метою совєтської атомової зброї. Отже — „Краще червоний, ніж мертвий".

Числова кількість комуністичних партій Заходу незвичайно тоді побільшиться, але Москві вони будуть непотрібні. ЗСА напевне повернуть до доктрини Монро. Але і це не дасть безпеки ЗСА, бо небезпека прийде з боку Центральної і Південної Америки. Тому нелегко передбачити що станеться у світі за 10-15 років. Якщо Західня Европа політично загине, ЗСА стануть, або й вже є єдиним могутнім противником СССР.

Москва зробить все можливе, щоб якось погодитись з Китаєм. Буде обіцяти все, щоб оте „все" при першій нагоді не виконати. Китайська болячка існує і вона гірша від европейської. Комуністичний Китай ясно бачить політику СССР. ЦК китайської комуністичної партії не збаламутять жадні совєтологи. Обидва режими властиво однакові. Китайські комуністи не збираються бути совєтськими рабами.

Нормальні совєтологи (все таки, хоч дехто є на Заході, як, наприклад Бжезінські) розуміють, що Москва мілітарно заслаба, щоб знищити Захід, тому альтернативою її є психічне роззброєння та поширення психози страху.

Якщо Західня Европа хоче зійти з історичної сцени, того не збираються робити ЗСА. Одначе все може статися, коли небезпечно захитається рівновага світу. Поріг стоїть наладований потенціяльною небезпекою. „Небезпека" не полягає в тому, що верещать американські „борці за мир". Небезпека полягає в тому, що на Заході є забагато людей, які вірять совєтській пропаґанді, себто вульґарній совєтській брехні, які таку брехню не хочуть, не вміють демаскувати. Европу може очікувати добровільно прийнятий совєтський стиль життя. Є вже в СССР такі, які не розуміють свого стану невільництва.

Резюме може бути все таки оптимістичне. Москва перша не заатакує Західню Европу, ані ЗСА. Европа сама може впасти в совєтський кошик, як дозріле гнилувате яблуко, тому пощо рубати яблуню? ЗСА — справа інша.

Маркс давненько писав, що історія повторюється як фарс. Гітлерівська Німеччина вже пробувала загубити світ, щоб самій панувати. Тепер Західня Німеччина пробує це зробити знову. Одначе різниця є і то страшна. Гітлерівська Німеччина загинула, а теперішня-поґітлерівська готова втопитися сама, разом з Европою.

Фройд робив і робить людству небезпечну прислугу в психоаналітичних категоріях. Його послідовники представляють аґресію як уявне поняття. Якщо ЗСА залишить Европу, її ніхто і ніщо не врятує. Якщо отруєна Фройдом західньо-німецька „еліта" залишиться сама перед Москвою, вона врешті жахнеться, але буде пізно.

Французький філософ Андре Ґлюксман написав книгу п.з. „Сила страху". Вона є відповіддю на залякування певним сортом людей страхіттям майбутньої атомової війни. Книга Ґлю-

(Закінчення на стор. 4)

Іван Дурбак

ПЕРЕД 22-ОЮ РЕҐІОНАЛЬНОЮ КОНФЕРЕНЦІЄЮ

Минає вже 35 років, як у ЗСА почався стихійний український реґіональний рух. Почалося від реґіональних з'їздів, де ухвалювано видавати реґіональні збірники, щоб залишити документацію життя, праці і боротьби українського народу на рідних землях за кращу долю, за свою державу, бо тільки у своїй державі кожний нарід може забезпечити собі найкращий розвиток на всіх ділянках. Створено понад 30 реґіональних комітетів, видано понад 30 великих реґіональних збірників під фірмою НТШ, деякі в кількох томах. За кілька літ закінчиться праця реґіональних комітетів виданням збірників про ще деякі повіти західньоукраїнських земель.

На жаль, деякі наші землі ще не охоплені реґіональним рухом, деякі розсварилися, або з особистих причин ставлять перешкоди.

Найбільш на захід поселені лемки, хоч мають Організацію Оборони Лемківщини вже понад 50 років, але досі ще не видали свій збірник. Крім того існує ще „Лемко-Союз" (москвофільського напрямку), Світова Федерація Лемків, що видає „Аннали", Об'єднання Лемків Канади, Фундація Дослідження Лемківщини, що видає квартальник „Лемківщина". Степан Женецький видає „Голос Лемківщини". Варт згадати що в лемківських шематизмах описані всі місцевості Лемківщини, в тижневику „Наше Слово" були лемківські сторінки з цінними матеріялами. Якби ці всі лемківські організації створили свою редакційну колеґію, то напевно могли б видати лемківський реґіональний збірник із описами всіх місцевостей, мартирології, виселення лемків, нищення церков; Відділ ООЛ у Ню Йорку зробив контракт з Українським Науковим Інститутом Гарвардського Університету щодо видання лемківської енциклопедії під редакцією проф. Струмінського. Одначе її зміст буде чисто науковий, без мартирології.

Гуцули розсварилися, поділилися на дві групи. Українське Світове Об'єднання Гуцулів мало видати гуцульський альбом, але із-за особистих непорозумінь досі альбом не появився, хоч є матеріяли і кліші 400 світлин! На гуцульському з'їзді 26-27-го травня ц.р. ухвалено видати збірник „Наша Гуцульщина". Друга група, Конференція гуцульських організацій, видає місячник „Гуцулія", видала І том „Історії Гуцульщини", здала до друку матеріяли до ІІ-го тому історії, але їх опротестовано із-за неправдивого насвітлення подій на Гуцульщині.

Краще тримаються бойки, бо вони мають сильну організацію „Бойківщина", яка має за собою гарні видання, плянує нові. Досі невидана історія Самбора д-ра Ю. Рабія.

Дрогобичани відбули свій 8-ий з'їзд 25-26-го серпня ц.р., ухвалили видати ІІ том збірника.

Брідщани відбули свій з'їзд у Торонто 26-27-го травня. Ухвалено видати збірник.

На з'їзді перемишляків були домагання видати збірник про перемиський повіт бо досі появився збірник про місто Перемишль.

Рогатинці відбули свій з'їзд 13-14-го жовтня, ухвалили видати свій збірник. Недавно появився збірник „Яворівська Земля". Цього року мають появитися такі збірники: Станиславівщина (Івано-Франківщина) ІІ том, Стрийщина, Комарнянщина, Ярославщина. Приготовляють збірники: Зборівщина, „Надбужанська Земля", Коломийщина, Збаражчина (ІІІ том), Рогатинщина, Історія Гуцульщини, ІІ том.

Приготовляють видання про табір у Ґанґгоферзідлюнґ під Реґенсбурґом у Німеччині, що має появитися в 1985 році. В 1973 році відбувся з'їзд колишніх мешканців табору у Міттенвальді, вибрано комітет і редактора, але досі нічого не зроблено...

Варт, щоб інші табори, як Ляндек, Мюнхен, Авґсбурґ, Ульм, Нюрнберґ і інші видали свої таборові збірки, бо це частина історії нашої еміґрації.

Крім того появилися спомини про рідні місцевості: „Над тихим Серетом" — Яків Косовський і М. Ступка, „Лисовичі" — О. Михайлів, спомини зі шкільних часів видали: Л. Лугова, д-р М. Качалуба.

Реґіональні комітети видають свої журнали: „Бойківщина", „Гуцулія", „Лемківщина", „Надбужанська Земля" „Квітучі береги" (Стрийщина), „Слово Підгаєчан" і інші.

Вкінці треба пригадати всім редакційним колеґіям, що кожний реґіональний збірник повинен мати наукову фірму Наукового Товариства ім. Шевченка. Без наукової фірми американські бібліотеки не приймають навіть дарових книжок. На жаль, деякі наші збірники не мають наукової фірми, та це велика помилка.

Комісія реґіональних дослідів і публікацій при НТШ видала запитник і плян, який повинен бути зміст реґіонального збірника, щоб він сповнив свої завдання. Їх можна дістати під час чергової, 22-ої реґіональної конференції, що відбудеться в Ню Йорку, в новому домі НТШ, ч. 63 4-та авеню в суботу 27-го жовтня в год. 10-ій у викладовій залі. Після звітів про реґіональний рух о. проф. д-р Ю. Шумовський матиме доповідь про минуле й сучасне Волині.

Запрошується представників і членів реґіональних комітетів і всіх зацікавлених реґіоналістикою.

Іван Коссак

Про отворений і замкнений рот

Що робить українець, коли є перераженим чи здивований — отвирає рот. Подібно роблять і в Україні, але на відміну від тутешніх українців там рота мало коли замикають.

Посудіть самі.

Вранці чоловік ще не встиг очі протерти, а жінка йому:

— Син хоче американські джінси!

Він якраз позіхав, а тут як мокрим мішком накрила — таке запотребування. І пішов чоловік до праці з отвореним ротом. Там відразу ж заняття з політінформації про міжнародне становище — аж ніяк рота не замкнеш, бо як розкажуть всю правду про Америку, про американців, які навіть у сні хочуть війни, про ракети, що мають ось-ось надлетіти, то робота вже не береться і всі справи, що відносяться до неї вже не важливі. Сидить чоловік, нігті підстриг, в носі поколупався, роздивляється і бачить його співпрацівниця в нових джінсах до праці прийшла.

— Де ж це видано, щоб такі супер-джінси зі самої Америки і вбирати на роботу, а ще каже, що не має грошей. Та в них тільки в оперу чи на вечірний променад ходити. Якби вбрала бальову сукню, то й то менше було б розмов і питань, де взяла, скільки заплатила і т.п., але що робити — видно люди мають гроші.

Після праці скликали на мітинг, де засудили аґресивну політику американського президента — паляча війни. Мітинг кінчається і треба бігти займати черги за продуктами, яких є багато і подостатком як пишуть в газетах. В черзі провадиться звичайна гостра і палка дискусія:

— А ви тут не стояли! Куда прёшся без очереди, бендера! (Це слово вживають росіяни, коли сваряться з українцями).

Що роздобув, а що не вистачило, несе чоловік додому і дивується, яке він щасливе життя має, а американські безробітні голодні, куска хліба не мають, а він несе аж дві хлібини!

Сяде вечеряти і дивиться на єдиному каналі на телевізії на новини. Надивиться на бідних чорних в Ню Йорку, що лежать на тротуарах і думає собі:

— А в нас на Україні добре, як хто лежить, то тільки п'яний.

Візьметься читати газету, а там про страйки і грізні демонстрації американських робітників, які дістають мізерну платню і борються за її підвищення, протести молоді проти капіталістів-визискувачів. Навіть є фотографії, але нечіткі — не видно, що написано на плякатах. Не встигне чоловік надивуватися як жінка повідомляє, що нашого знайомого брат має сусідку, бабця якої їздила до Америки. Розказує про найновіші дива.

— Летіла, — каже, — так високо, що землі не було видно і вгорі синьо і внизу — теж. А як прилетіла, то бачила доми височенні, склепи, де повно продуктів і джінси можна було без черги купити які хочеш і скільки хочеш, але масла в Америці мало, бо воно якесь маленьке, а солонини нема зовсім — якби була знала, то би з собою привезла.

Ще багато чого розказувала, але хто би вірив у всякі дурниці — ясно, що закрутили бабці голову ті імперіялісти.

Живе собі чоловік з отвореним ротом з-дня-на-день, аж тут — несподіванка. Пише малознаний кузен з Америки. Затужив за родиною і запрошує приїхати. Тепер вже рота аж ніяк не замкнеш. Починаєш бігати по різних інституціях, по начальниках, шефах і предсідниках великих і малих, просиш довідки, пишеш заяви і біографії, позичаєш в сусідів гроші на дорогу, вислуховуєш просьби і накази, що привезти. Тут головне слово мають жінка, діти, теща, тещині невістки, далека і ще дальша рідня, товариші і знайомі, малознайомі і знайомі знайомих, а далі чоловік уже не знає, кому що має привезти, кому дати подарунок, а що продати.

У короткому часі, за якихось 15 місяців документи готові і після настанов і вказівок він на летовищі. Там якщо маєш рот замкнений, то накажуть отворити — ануж там мікрофільм із секретами або штаба золота. Після ґрунтовної ревізії валізу треба нести в двох руках і підтримувати ще зубами, бо так все в ній перевернене і не замикається. В літаку нові дива, то курятинки дадуть як великим панам, то винця піднесуть — культура. А вже в Америці отвирає чоловік рот на цілий міцяць, поки додому поїде.

Що найперше вражає його?

Не чути вульґарних слів. Тутешні українці вживають їх мало, а в англійській мові він не сильний і не розуміє, що виголошує чорний до перехожого за те, що той не дав йому п'ятдесят центів.

Вражає неймовірна кількість продуктів у крамницях. Якби їх на Україну, то вмить би не стало, а тут видно, що люди не мають грошей, щоб їх купувати — правду казали на політінформації, що в Америці біднота.

Опісля враження наростають лявіною: гості, поїздки, зустрічі, закупи, авта, підземки, рух, галас, реклями — все це приголомшує, крутить вертить чоловіком і ось все пролетіло як одна яскрава мить, він сидить у літаку, читає тижневики „Українське життя", що дали йому на дорогу. А в них дискусії, суперечки, обвинувачення, докази, викривання, застереження, виправдання, виправлення, переконування, відповіді — ввесь процес відновлення вільної України. І згадує він як вирішуються політичні питання з товаришами вдома. Все залежить від кількости горілки і закуски, а також і від характеру противника. Звичайно, партія представлена в одній особі і якщо та партія сильніша — вона перемагає. Опісля затираються сліди непорозумінь, обмивається кров з носа і якщо є ще горілка, то партії миряться.

Наближається до кінця подорож, тижневики вже сховані і чоловік з отвореним ротом стає до ревізії. Вдома рот не замикається — розказує він всім, де був, що бачив, чув, але недовго, бо почала йому та подорож „вилізати боком": посварився з жінкою, тещею, дітьми, з тещиними невістками, з далекою і найдальшою родиною, з товаришами і знайомими, а малознайомі і знайомі знайомих ще й грозять набити. З роботи вигнали, щоб не пахло імперіялістичним духом, а тому, що розказував про те, що бачив, то викликали його до одної установи і сказали:

— Замкни рот, бо як не замкнеш, то замкнем!

Ходить тепер чоловік і думає своїм „заднім розумом":

— Який я дурний, якби знав, то не вернувся б.

Його думки там, в країні вільній і багатій, його мрія — бачити свою Україну вільною, а як буде вільна, то буде і щастя і багатство, Божий рай настане на землі.

ДО 1000-ЛІТТЯ ХРИЩЕННЯ УКРАЇНИ

Д-р М. Паламар

РОЗВИТОК АРХЕОЛОГІЇ УКРАЇНИ

I.

Як у старинній геллєнській добі й часах Римської експансії у Причорноморські терени, так і в другому геллєнізмі (доба Візантійської імперії) Україна входила в духову й економічну сферу старого світу, головно через чорноморську торгівлю, що включало її в кола старинної культури людства. Правда, слідів з тих часів залишилось мало, бож почавши хоч би від навали гунів в кінці IУ сторіччя до Кримських війн у ХУІІ сторіччя постійно руйнувалися матеріяльні і духові здобутки, особливо північного Причорномор'я.

Але після тисячолітнього існування Візантію захопили турки в 1453 році, що спричинило еміґрацію грецьких культурних діячів, яка розбудила в Західній Европі заінтересування в духовості старинного Сходу, створюючи ренесанс — відродження в новій добі. Отже створилися можливості для появи нових наук, що сколихнули суспільно-політичне життя людства. Але вплив на Україну приходив радше зі Сходу і Півдня — Візантії, що існувала на протязі середньовіччя та впливала на суспільне, культурне й релігійне життя. „Царгородський двір і патріярхат... постарались прив'язати до себе нашу Русь... і київське життя розвивалось у близькім контакті з Царгородом" (М. Грушевський, Історія української літератури, том У, стор. 8).

Між модерними науками нової доби появилася і властива історіографія та археологія, яка на Україні починається уже з часу появи „Повісти временних літ", тобто в 1114 року. Нестор, київський монах, виявляє в „Повісті" знання тамошнього Сходу та подає відомості про могили князів Київської Руси, що має особливе значення для археологічних досліджень та історичних наук взагалі. Тут треба згадати, що в 1633 році Митрополит Петро Могила почав розкопки руїн Десятинної церкви з Х сторіччя, шукаючи гробу Володимира Великого, реставрував катедральний собор св. Софії і провадив реконструкції Києво-Печерської Лаври, а реліквії з дослідів передав до сховищ, створюючи передумови археологічних музеїв у Києві.

Петро Могила і французький інженер Вільгельм де Боплян, який описав багато археологічних пам'яток українських земель, та голляндський рисівник Абрагам ван Вестерфельд, що підготовив атлас історичних будівель Києва, зберегли чимало слідів археологічних цінностей, частина яких (за часів Петра І) була знищена під час перебудови київської фортеці (П. Курінний, „Історія археологічного знання про Україну", 1970, стор. 5) Але вже на початку XIX сторіччя археолоґічні досліди поширюються, що спричинило появу багатьох осередків, головно в Одесі, Києві та Львові, приналежність бо України як в часах Скитської держави, так і Київської Руси до східньо-середземноморської культури давали великі можливості для археологів, що підсилювали й слов'яно-греко-латинські студії започатковані в Києво-Могилянській Академії ще в першій половині ХУІІ сторіччя.

Усе це постійно притягало науковців Заходу. В 1939 році створено Одеське наукове товариство для досліджень чужинецьких осад на Україні та клясичної доби, що сприяло появі археологічної критики та топографічної інтерпретації клясичних джерел (Геродота, Страбона, Клавдія Птоломея...). Одеське товариство приготовило багато джерельних матеріялів південної України, створено бібліотеку й музей та керувало музеями в Керчі, Теодосії, Херсоні й Акермані. Висліди дослідів були включені в европейську науку, завдяки головно голляндському еміґрантові Ч. Бляремберґові, який видав 12 праць переважно в французькій мові та підготовив перший кодекс ольвійських монет, а Е. Штерн виявив що т.зв. ґотське мистецтво було місцевого, тобто понтійського походження (Я. Пастернак, Археологія України, стор. 18-19).

У 1835 році було основане Археологічне товариство при Київському університеті св. Володимира, де ректором був Михайло Максимович. Досліди були ведені головно на терені Києва. В 1843 році Товариство змінено на Київську археологічну комісію, в якій працював і Тарас Шевченко, як рисувальник та учасник розкопок. У 1872 році засновано також й музей при Київській Духовній Академії, де Церковне археологічне товариство займалося церковною археологією, київською історичною топографією та археологією України взагалі.

У 1870 році історик Київського університету Володимир Антонович почав читати лекції з археології, хоч окремої катедри археології не було аж до 1918 року, яка була затверджена гетьманом П. Скоропадським. „Антонович працював переважно над історією Правобережної України... З нього можна починати ставлення археологічних дослідів на наукові основи" (Н. Полонська Василенко, „Історія України", том І, стор. 20). Антонович також брав участь в організації археологічних з'їздів та у виданні археологічних карт по областях України.

(Продовження буде)

Відзначили століття Українського Жіночого Руху

У неділю, 23-го вересня ц. р., 73-ий Відділ СУА в Бриджпорті, Конн., відзначив святочною імпрезою 100-ліття Українського Жіночого Руху.

Тому що ми зійшлися на імпрезу в той час, коли українці в діяспорі сумують над втратою Глави Помісної Української Католицької Церкви, всі ми відмовили молитву за Блаженнішого Патріярха Йосифа. Потім вшанували пам'ять всіх тих жінок, які присвятили себе та свою працю для добра рідного народу, хвилиною мовчанки.

Голова нашого Відділу Стефанія Бабій щирими словами привітала присутніх гостей—о. пароха крилошанина Я. Шуста з дружиною, прелеґентку імпрези Галину Король, голову Окружної Ради на Нову Англію Л. Фіцалович та вокальний дует „Незабудьки" під мистецьким керівництвом Богдана Маркова з Ню Гейвен.

Надзвичайно цікавим був виступ Г. Король, яка розповіла про історію Українського Жіночого Руху, починаючи від доби козацтва аж до зорганізованого жіноцтва в ЗСА.

Потім Галина Марків та Ніна Сметанюк в супроводі ґітари Богдана Маркова відспівали пісні „Коломия", „Місяць на небі", „Києве мій". Тамара Пеленська віддеклямувала вірш Олени Пчілки „Перший Вінок". Відтак „Незабудьки" знову відспівали пісні „Летять ніби чайки", „Ясень" та „Ми підем, де трави похилі".

На закінчення союзянки відспівали гимн СУА під диригентурою Михайла Заяця.

Голова Відділу сердечно подякувала Г. Король за надзвичайно цікаву доповідь, вокальному дуетові „Незабудьки" та Б. Маркову за так приємні, сентиментальні та зворушливі пісні і попросила всіх присутніх до смачної перекуски, яку приготовили місцеві союзянки.

Успіх імпрези залишив приємне враження, а для союзянок 73-го Відділу додав охоту до дальшої праці для добра громади.

О. С.

Зустріч бережанців

У неділю, 30-го вересня ц. р., відбулося засідання членів Комітету „Бережанська Земля". Наради відкрив і ними проводив голова комітету Михайло Юзенів.

В ході нарад були й живі дискусійні гутірки, в яких проявилася турбота членів над переховуванням і розпродажом решти книжок „Бережанська Земля", за стан членів Управи комітету, а зокрема касира, якого в особі Григорія Лещука на цьому засіданні кооптовано. Також хлопоталися підготовкою чергового Загального З'їзду Бережанців, який мав би відбутися в травні або червні 1985 року. Бо час іде і забирає зі собою ветеранів праці.

Отож, мавши на увазі важливість З'їзду, члени комітету в часі виміни думок висказали, що було б добре, коли б була можливість почути більше голосів про організування Загального З'їзду Бережанців. Тому запало рішення влаштувати „Чайний вечір".

Пригадалися звичаї наших давніх розваг в Народному Домі, чи в „Бояні" при Адамівській вулиці в Бережанах, чайних вечорів в домах „Просвіти" по селах, влаштовуваних з різних нагод: осінніх празників, Андріївських вечорів, чи запусних зимових неділь, важливих зібрань, а також в часі свят зимового циклю—чайні вечори з колядою. Під час таких вечорів крім пісень, танців і хороводів виконувалися ще й інші веселі забави, що їх так багато знала українська молодь, а осоливо при тому плекалася пошана до українського фолкльору, розвивалися гарні товариські відносини, а також зроджувалася справжня чиста людська любов.

Гарні звичаї, хоч не писані в законах, але народ з року на рік повторював їх та створював традицію, яка ставала сіллю в очах ворога—Польщі. Тож дуже скоро, бо вже в початках 1930-их років почалася нагінка зі сторони поліції й повітового уряду, забороняючи влаштовувати такі імпрези, мовляв, „те зґромадзеня людове" є небезпечні, бо вони є зародком руху націоналістично-політичного.

Читаючи ці рядки про запланований „Чайний вечір бережанців", нехай не здивують вас ці слова, а навпаки—хай наснажують ваші почування, як колись давно-давно, будучи ще в крузі ваших приятелів. Зберігаймо ці добрі почування і всі візьмім участь у цій скромній, але дуже нам дорогій зустрічі під час „Чайного вечора", який відбудеться в суботу, 17-го листопада ц. р. о год. 4-ій по полудні в Домі Організацій УВФ, при 136 Друга Авеню в Ню Йорку.

Будемо вдячні, якщо свою участь в зустрічі зголосите до 10-го листопада на число телефону: (212) 673-9801 (М. Юзенів—від год. 8-10-ої вечора), або на число (212) 726-4428 (Н. Хоманчук—протягом дня і до 10-ої год. вечора).

Наталія Хоманчук

Скрипковий речиталь Віри Бойко

В неділю, 7-го жовтня ц. р. в приміщенні Філядельфійського коледжу сценічного мистецтва, вищої музичної школи, відбувся речиталь скрипачки Віри Бойко. Цей речиталь є одним із вимог для осягнення диплому зі ступенем бакалавра музики.

Віра Бойко, студентка останнього року вищезгаданої школи,—одна з багатообіцяючих молодих професіоналістів музичного мистецтва, яка посвятилася науці гри на скрипці вже від сьомого року життя. Її очевидний талант і любов до інструменту можна було завважити вже в перших її сольових виступах в УМІ, як теж і на українських імпрезах, де вона, не відмовляючись, радо виступала, уважаючи це своїм обов'язком.

Скрипка-не легкий інструмент. Він вимагає постійного фізичного та ментального напруження, посвяти та самовіддання від того, хто хоче його опанувати. Віра Бойко своєю завзятістю, терпеливістю, послідовністю поборювала труднощі в грі на скрипці, наполегливо йшла дорогою до осягнення бажаної мети.

Протягом 10 років Віра була визначною ученицею УМІ, кляси скрипки проф. Анастазії Огродник-Жилавої. По успішнім закінченні студій в УМІ, вона виступила з кінцевим публічним речиталем 16-го вересня 1982 року і вже тоді представила себе як талановита скрипалька з багатонадійними можливостями.

Закінчивши студії в УМІ, вступила до вищої музичної школи до кляси проф. Ф. Костанцо. І от два роки пізніше Віра вдруге дала нам доказ своєї зростаючої музичної зрілости та заавансованости.

Програма дипльомового речиталю була доволі складна під кожним оглядом. Почавши від староклясика Ґ. Тартіні аж до сучасного В. Персікетті, Віра зрозуміла і правильно відчула зміну стилів та століть і старалася це передати слухачам.

Соната Ґ. Тартіні (ґ-моль) прозвучала свобідно, з природним зрозумінням та правильним фразуванням. На спеціяльну увагу заслуговує перша частина, ададжо, повна чутливого і глибокого тону та експресії.

Другий концерт Л. Спора (д-моль) з бравурним темпераментом та технічними проблемами поставив Віру Бойко перед нелегким завданням, з котрого вона однак вив'язалася зовсім добре. Її особистий темперамент відповідає притаманності твору, а на особливу увагу заслуговують сонно-меланхолійні частини, які прозвучали ніжно-мельодійно. Моїм бажанням було б почути цей концерт у її виконанні ще раз у близькому майбутньому.

Як це часто буває в молодих виконавців, Віра, можливо, чи не найкраще почувала себе в „Masques" Персікетті--творі сучасного композитора. У її виконанні мініятюрні образи прекрасно відрізнялися один від одного. І тут теж відчувалося її повне зрозуміння твору, зрозуміння „духу часу".

Цікавою і ориґінальною точкою програми була соната К. Ф. Е. Баха для флейти і скрипки. Гра обох солісток зливалася в гармонійну цілість та особливу прецезійність.

Соната А. Дворжака, оп. 100, не справляла Вірі жадної трудности. Вона чулася в ній певно, повна життя і темпераменту.

На закінчення слід побажати молодій скрипачці якнайкращих успіхів у її майбутній музичній кар'єрі. Варто б їй подбати про доповнення концертового репертуару українськими клясиками та включати їх у свої програми.

Віра Бойко грає на інструменті відомого майстра Дмитра Дітченка.

Роксоляна Гарасимович

Українці Иллиной за Реґена-Буша

Чикаґо (О. К.)—Всім відомо, що в Америці політики рахуються з тими, що мають гроші або мають голоси. Українська громада хоч і роздріблена, але становить певну силу і все частіше використовує її для української справи.

Відомо, що теперішня Адміністрація ставиться до бажань поневолених націй більш прихильно як попередні адміністрації. Тому в стейті Иллиной створено український стейтовий відділ за вибір Реґена-Буша та інших республіканських кандидатів, як сенатор Чарлз Персі, Володимир Дудич на сенатора стейту та інших кандидатів, які є нам прихильні.

Український відділ етнічних виборців видав багато різних летючок та закликів та провадить реєстрацію українців, які ще ніколи не голосували у виборах. Для всякої праці потрібні фонди. І комітет звернувся до української громади підтримати його своїми пожертвами, які чеками виписаними на Reagan—Bush '84 слід висилати на адресу: Mr. F. Stupen, 38 S. Pine, Palatine, Ill., 60067.

В Иллинойському відділі за Реґена—Буша є такі особи: Мирослав Харкевич—голова, заступники—Іван Деркач, Володимир Дудич, та Мирон Лущак, Олексій Коновал—секретар, Федір Ступень—скарбник, Лев Боднар—реєстрація, Вікторія Мазур—інформація, Роман Головка—імпрези та дирекція: Борис Антонович, Ірина Голод-Бетс, Степан Ґоляш, Оля Дацьків, Теофіль Демус, Христя Харкевич-Джюк, Олекса Заброський, Мирон Іваницький, Мирослав Коленський, Олег Курілца, Святослав Личик, Василь Марчук, Володимир Мазур, Петро Моцюк, Левка Паньків, Петро Попович, Зеновія Матла-Рихтицька, Степан Скробач, Михайло Сорока, Андрій Стецюк, Василь Трухлий, Володимир Тюнь та Ахіль Хрептовський.

Відлетіла Чайка Дніпрова

(У 40-ий день смерти Євгенії Дніпрової-Чайки)

Коли телефоном повідомив мене Володимир Шашаровський, що гурт жерців української Мельпомени поніс ще одну невіджалувану втрату, мене ця вістка дуже вразила—я ж бо втратив одну з кращих подруг.

Євгенія Дніпрова-Чайка не лиш мене своїм відлетом огорнула смутком, але крім родини, друзів, товаришів по сцені, театральних вихованців, цей смуток відчуває ціла наша спільнота, бо ж актори, як і всі творчі люди, належать не тільки своїй сім'ї, родині, друзям, приятелям і поклонникам їх таланту, але й цілій спільноті.

Євгенія Дніпрова-Чайка закінчила драматичні студії в Києві, на яких спеціялізувалася як режисер. Упродовж 38-ти років поставила біля сотні цікавих з мистецького погляду спектаклів, режисерувала теж у більш ніж скромних умовинах фільми „Наталка Полтавка", „Майська ніч" та „Українці у Франції", водночас граючи в них головні ролі. Та не лише акторкою і режисером була сл. п. Євгенія чи то в театральних виставах, чи у фільмі. Вона разом з чоловіком виконувала багато фізичних робіт при оформленні сцени чи фільму.

Вона навіть була проєктанткою костюмів, кравчинею, костюмеркою. Робила все, щоб тільки справу довести до кінця. А потім були виснажливі подорожі в повоєнний час з театральними виставами і фільмами (Бельгія, Німеччина, Англія, ЗСА, Канада) та зв'язані з ними невигоди. У воєнний час і безпосередньо після війни не раз сама недоїдала, щоб тільки щось принести своїм маленьким дітям, щоб не плакали з голоду. Працювала до виснаження.

Поселившись у Канаді, посвятилася вихованню театральної молоді. Працювала не лише над кожною фразою, але й над кожним словом, як його слід вимовляти, не згадуючи вже про логічні акценти і саму інтонацію. Часто сама виступала у виставах, концертах, академіях.

Для дітей і молоді разом з Борисом, її чоловіком, накрутила в Канаді фільм „Квітка папороті". Помагала мужеві в продукції 33-ох платівок і касет, беручи в них участь і пишучи до них тексти. Виступала теж із великим успіхом у радіопрограмах.

Як акторка мала з природи дуже добрі сценічні даніякості, як обличчя (головним чином, виразні волошкові очі), так і взагалі зовнішній вигляд. Комплекс її рухів, жестів, міміка, сценічний шарм становили ті елементи, що зумовлюють знамениті театральні передумови.

Відносно самої гри, то вона в кожній ролі завжди створювала справжній тип дійової особи, тобто підкреслювала характерні риси, беручи до уваги прикмети та відємну сторінку персонажа. Внутрішні переживання передавала природно, базуючи їх на тонкому відчутті, тим то всі її персонажі були дуже сприємливі, відчувалось у них правду. А це в мистецтві, особливо сценічному, найбільш суттєве. Технічно була на висоті чи то в змислі ведення діялогу враз із інтонаційними нюансами, півтонами, чи суто зорового вияву.

Як режисер сл. п. Євгенія уміла відчути авторову настанову, з чим не завжди мирилася, то ж шукала в тексті таких моментів, які відповідали б українській духовості, психіці. Часто-густо брала до рук режисерське перо, зм'якшуючи або підсилюючи деякі фрази, робила скорочення і трансльокації сцен, на чому зискував сценічний текст.

Не йшла навмання за якимось модним непровіреним струмом чи експериментом, мала свій власний стиль, власний підхід до театрального дійства. Однаково вміла підкреслювати ліричність чи драматичність сценічної дії. Розташування осіб і речей на сцені було в неї пляномірне, не любила перевантажувати сцену непотрібним реквізитом, щоб дати більше простору для самої дії. Була вірна епосі, в якій відбувалася акція („Дон Жуан"); маю на увазі костюми і сценографію крім прийнятих тогочасних звичаїв, манер тощо. Її режисерські праці були мистецьки цікаві і на високому мистецькому рівні. Як акторка і режисер була одною з найкращих у вільному світі.

Хай цих декілька об'єктивних слів про її театральну діяльність упродовж її цілого життя править за останню рецензію, символічний подарунок від людини театру, її доброго друга.

Час від часу мали ми нагоду читати її глибоко продумані статті, нариси, літературні ескізи в „Свободі", бо і в цьому випадку Господь наділив її непересічним хистом.

Останнім часом багато працювала враз з чоловіком над автобіографічною книжкою з наголосом на їхню працю—театральну, фільмову.

Ніщо не заступить живої людини, це правда, та все ж останні технічні осяги в звукозаписуванні дадуть уявлення про її чудового тембру і несказанної краси бархатний голос, зафіксований на багатьох грамофонних платівках і звукозаписах із численних концертів і радіопрограм—„вони і надалі хвилюватимуть нас, нестимуть у людські серця чар українського живого слова, даватимуть людям одухотворену радість".

Євгенія Дніпрова—Чайка була чесною, шляхетною, товариською людиною, зразковою дружиною і матір'ю, уважливою до свого оточення, доброзичливою і турботливою до своїх театральних вихованців-студійців, а понад усе була людиною із щирим, добрим серцем. Людиною з великої літери.

Прощай, Євгеніє! Хай Тобі в кращому світі, „де стерто грані радості й печалі" ввижаються Твої рідні волинські поля, гаї і ліси, хай нагадують Тобі дитячі роки, юність, і хай ввижається Тобі будинок Київського театру, де Ти робила перші кроки на українській сцені, а згодом виконувала самостійну театральну працю, якою Ти жила, дорожила аж до хвилини, коли нас засмучених залишила назавжди.

Я. Климовський

СЕКРЕТАР ДЕПАРТАМЕНТУ ОСВІТИ Террел Белл офіціно заявив, що в другому реченці урядування Адміністрації президента Роналда Реґена він буде боротися проти будь-яких заходів директора державного бюджету Дейвида Стокмана зменшити державні фонди для освіти.

Західньо-...

(Закінчення зі стор. 2)

ксмана має епіграф: „Ані червоний, ані мертвий". Французький філософ заперечує думку, що є тільки можливість бути червоним. Є і інша можливість вибрати між свободою і смертю. Чому тільки атомовий вибух, або сибірські табори? Навіть тепер є можливість просто жити. Треба тільки хотіти. Чому обов'язковий один вибір чи власне можливість — Гірошіма, або Освєнцім? Спасіння можливе. Треба тільки не попадати в паніку. Страх перед атомовою бомбою може запровадити в Ґулаґ. Головний ворог вільного Заходу — не совєтська атомова бомба, а европейські пацифісти. Вони співпрацюють з СССР і для СССР.

Французький філософ, очевидно жид, пише, що ціла його родина загинула під час гітлерівського терору. І все одно він не хоче, щоб його дитина попала в совєтське пекло. Атомова війна ніяк не страшніша від совєтських концентраційних таборів. Якщо совєти опиняться на берегах Райну — спасіння вже не буде. Західній пацифізм — це самогубство для вільного світу. Але є альтернатива — спокій і спротив тоталітарному натискові Сходу. Людина хоче жити і це нормально. Але людина також хоче знати чому вона живе, який сенс її життя. Людина має бути готова боротися, щоб жила демократична Европа. Совєтський Союз при допомозі атомової зброї, чи залякування нею хоче монопольної влади над европейським континентом. Совєтський Союз хоче викликати серед европейського населення Західньої Европи парадокс страху. При тому діє при допомозі наймитів-пацифістів.

Необхідно згадати лекції історії — Мюнхен, совєтсько-німецький договір про ненапад 1939 року і політику маршала Петена. Тоді політично праві кола були за капітуляцією в Мюнхені і підтримувати Петена.

У світі йде тяжкий психологічний бій. Якщо Европа програє цей психологічний бій–їй загрожує тоталітаризм.

Консервативна паризька преса постійно пише про всебільшу совєтську загрозу, а французькі військові не виключають можливости атомової війни. Одначе СССР і при вжитті „звичайної" зброї може перемогти Західню Европу. Знищена атомовим нападом Західня Европа Совєтському Союзові — непотрібна. „Звичайну" зброю Совєтський Сюз буде вживати аж до свого першого неуспіху. Після того — можлива атомова війна.

Совєтська пропаґанда звертає увагу на т. зв. плян Роджерса — головнокомандуючого силами НАТО. Протиудар совєтському народові мають зробити комбіновані сили НАТО. СССР вважає такий плян виявом наступаючої стратегії з приміненням атомової і хемічної зброї. Москва тривожиться озброєнням НАТО як готуванням до війни при допомозі американської атомової зброї. Совєтська пропаґанда обвинувачує Францію у тому, що вона наближається до НАТО. Якщо Франція не схаменеться, вона увійде в европейський конфлікт поза її територією. Тоді Франція тяжко відчує наслідки стратегії першого удару.

Пекін не змарнував нагоди, щоб і собі налякати Москву. Газета „Жень-мін жібао" поділяє французьку точку погляду і хвалить „доктрину Роджерса". Газета закликає союзників НАТО більше витрачати на озброєння.

У дійсності доктрина Роджерса не є стратегією комбінованого удару. Але це потрібно СССР для дальшого озброєння і внутрішньої пропаґанди. Совєтське населення і досі боїться війни. Партійна пропаганда той страх постійно підтримує, щоб відвернути увагу від великих внутрішніх клопотів. СССР вже шостий рік з черги має неврожай. Природа і знедолений жебрак-колгоспник виступають проти паперових плянів, написаних у затишках совєтських міністерських кабінетів.

З ДЕМОКРАТИЧНОЇ ВИБОРЧОЇ КВАРТИРИ заперечують подані в різних часописах і журналах відомості про зв'язок родини демократичної кандидатки на віцепрезидента Джералдін Ферраро з зорганізованим злочинним світом. Хоч Дж. Ферраро відмовилася коментувати ці відомості, але пресові аґентства у Вашінґтоні отримали письмову заяву, написану на офіційному папері Мондейл-Ферраро, в якій сказано, що відомості про зв'язок із злочинним світом родини кандидата на віцепрезидента Ферраро „неправильні, абсолютно помилкові і агресивні".

23 РИМО -КАТОЛИЦЬКІ ЄПИСКОПИ у понеділок, 22-го жовтня, скритикували тих ієрархів, які вважають головним питанням для виборців католицького віровизнання аборти, а не питання нуклеарної війни. „Ніхто не може розглядати аборти, ніби це є єдина проблема моралі для наших людей", — сказано в цій заяві, що її зробив єпископ Томас Ґамблтон з Дітройту і єпископ-емерит Керрол Дозієр з Мемфісу, Тенн. Підписали заяву 23 єпископи, які пов'язані з американськими відділами „Пакс Крісті", міжнародного католицького руху за мир.

НЕ ТІЛЬКИ БАКАЛАВР

АЛЕ МАҐІСТЕР

У згадці „На мистецькі теми" (у „Свободі" ч. 200, з 18-го жовтня ц.р.) про виставку Ілони Сочинської з підписом С. Г. помилково подано, що мисткиня закінчила Школу мистецтв і архітектури Єйлського університету бакалавреатом мистецтва.

Натомість мисткиня здобула у цій школі ступінь маґістра. Титул бакалавра одержала вона раніше у Школі проєктування в Ровд Айленді. — *Ред.*